ASIANTUNTIJALAUSUNTO EDUSKUNNAN ASUNTO- JA YMPÄRISTÖJAOSTOLLE
22.10.2019

PIDÄ SAARISTO SIISTINÄ RY/PÄÄSIHTEERI AIJA KASKI

Asia: HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Pidä Saaristo Siistinä ry (PSS ry) on valtakunnallinen vesilläliikkujien ympäristöjärjestö, joka perustettiin vuonna 1969 ratkaisemaan jo silloin havaittua rantojen roskaantumisongelmaa. Suosittuihin retkisatamiin alettiin sijoittaa jäteasioita, ja saariston paikalliset asukkaat kuljettivat jätteet mantereelle. Rahoitusta kerättiin jäsenmaksuilla. Yhdistys aloitti toimintansa Saaristomereltä, mutta vastaavat toiminnot levisivät 1980-luvun alussa kaikille Suomen suurimmille vesistöalueille. 1970-luvun lopulla silloinen ympäristöasioista vastuussa ollut sisäministeriö totesi yhdistyksen tekemän työn niin arvokkaaksi, että alkoi tukea sitä.

Nykyisillä toiminta-alueillaan (Saaristomeri, Pohjanlahti, Saimaa, Päijänne, Pirkanmaa ja Itäinen Suomenlahti) PSS ry on ainoa taho, joka **kokonaisvaltaisesti huolehtii vesilläliikkujien jätteistä kuten roskista ja käymäläjätteistä tarjoamalla monipuolisia Roope-palveluita noin 200 kohteessa. PSS ry:n tekemä työ tukee merkittävästi kestävää luontomatkailua ja ihmisten virkistäytymismahdollisuuksia luonnossa sekä edesauttaa kulttuuriympäristön vaalimista.**

Lisäksi PSS ry tekemällään tiedotus-, ympäristökasvatus- ja projektityöllään ennaltaehkäisee voimakkaasti vesistöjemme roskaantumista, rehevöitymistä ja kemikalisoitumista.

PSS ry:n ympäristöhuoltotyö

PSS ry:n Roope-palveluihin kuuluu jätepisteitä, joissa on lajittelumahdollisuudet, noin 30 kelluvaa veneiden käymäläjätevesien vastaanottoasemaa eri puolilla Suomea, kuivakäymälöitä, pesuvedet suodattavia astianpesupaikkoja, polttopuuhuoltoa sekä kunnostus- ja ylläpitotöitä retkisatamissa, grillikatoksia ja tulipaikkoja sekä jäsensaunoja. Muutama kohteista on rakennettu esteettömäksi. PSS ry järjestää vuosittain myös romun ja vaarallisen jätteen erilliskeräyksiä eri toiminta-alueillaan.

Yhdistyksen ympäristöhuoltotyötä tehdään neljällä huoltoaluksella. Niiden koko vaihtelee 12–24 metrin välillä. Lisäksi PSS ry:llä on käytössään pienempiä veneitä. Huoltoalauksilla työskentelee kerrallaan 2–3 miehistön jäsentä. Osassa saarikohteista Roope-palvelupisteitä huoltavat paikalliset asukkaat tai yhdistykset.

Ympäristöhuoltotyötä tehdään yhteistyössä paikallisten jätehuoltoyhtiöiden, virkistysalueyhdistysten ja -säätiöiden kanssa sekä maanomistajien ehdoilla, joten toiminnan luonne vaihtelee hieman alueittain. Saaristokunnat eivät lakisääteisesti ole velvoitettuja tarjoamaan jätehuoltopalveluja ulkokuntalaisille ja matkailijoille**, mutta toimiva ja kestävä ratkaisu kuntarajat ylittävän vesistömatkailun jätehuolto-ongelmaan on löydetty PSS ry:n vapaaehtoiseen jäsenyyteen perustuvasta yhdistysmallista.**

PSS ry:n ympäristöviestintä ja -projektit

PSS ry:n ympäristötiedotus- ja kasvatustoiminta tavoittaa yhdistyksen jäsenistön (n. 12 700 henkilöjäsentä) lisäksi laajalti muitakin kohderyhmiä kuin vesilläliikkujat, esimerkiksi Siisti Biitsi -ohjelman kautta muun muassa koululaisia, harrasteryhmiä ja muita asiasta kiinnostuneita ihmisiä.

Ympäristöviestinnän kanavia ovat muun muassa oma jäsenlehti, kotisivut, sosiaalisen median kanavat sekä erilaiset tapahtumat, kouluvierailut, kummikoulutoiminta ja monipuolinen yritysyhteistyö.

Yhdistys harjoittaa laajaa **projektitoimintaa**, jonka avulla tutkitaan **Suomen vesistöjen rehevöitymistä, roskaantumista ja kemikalisoitumista** ja ennen kaikkea etsitään käytännönläheisiä ratkaisuja, joilla em. ongelmia voidaan ehkäistä ja vähentää.

Arvostettu asiantuntija

50 vuoden käytännön kokemus ympäristöhuoltotyöstä saaristo- ja järvialueilla sekä lähes 20 vuotta jatkunut projektitoiminta on tuonut Pidä Saaristo Siistinä ry:lle arvostetun asiantuntija-aseman monissa vesiympäristön ongelmiin liittyvissä kysymyksissä.

Rantojen roskaantumista PSS ry on tutkinut jo pitkään ja yhdistyksen vankka asiantuntemus esimerkiksi vesistöjen muoviroskaan liittyvissä asioissa tuodaan vahvasti yhteiskunnan käyttöön, kun pohditaan uusia toimintamalleja.

Tällä hetkellä PSS ry toimittaa esimerkiksi Suomen ympäristökeskukselle ja HELCOMille vuosittain monitorointitiedot rantojemme roskaantumisesta. Seurannat ovat HELCOM-sitoumusten edellyttämiä valtion virallisia toimenpiteitä meriroskatilanteen kartoittamiseksi.

PSS ry on ollut myös mukana Kertakäyttömuovituotteita koskevan direktiivin toimeenpanon vaihtoehtojen tarkastelu (2019) -nimisen raportin kirjoittaneessa työryhmässä tuoden esiin omat huomionsa ja painotuksensa, kuten sen, että roskaantumista ennaltaehkäisevään työhön on panostettava valtakunnallisesti, ei vain merialueiden osalta. Tutkimusten mukaan n. 80 % merten roskista tulee maalta.

PSS ry osallistuu kansainväliseen asiantuntijatyöhön eri Itämereen liittyvissä foorumeissa, sekä EU:ssa, muun muassa Helcomin asiantuntijaverkoston jäseninä (EN ML) sekä EU:n TG Litterin jäseninä.

Millä tavoin Pidä Saaristo Siistinä ry tukee ympäristöhallinnolle asetettuja tavoitteita?

Hallituksen esityksessä vuoden 2020 talousarvioksi on useita tavoitteita koskien ympäristöministeriön hallinnonalaa, joiden täyttymisessä Pidä Saaristo Siistinä ry:llä on merkittävä rooli. Muun muassa seuraavat tavoitteet löytyvät esityksestä:

- Ravinteiden kierrätyksen edistäminen ja kiertotalouden tukeminen
- vesistöjen hyvän tilan edistäminen
- osallistuminen merenhoitosuunnitelman seurantaohjelmaan ja toimenpideohjelman päivittämiseen
- kulttuuriympäristön hyvän hoidon edistäminen

Nämä tavoitteet ovat yhtenevät PSS ry:n tavoitteiden kanssa. Yhdistyksen tavoitteena on, että maamme vesistöt, rannat, ainutlaatuinen saaristo ja maailman hienoimmat järvialueet säilyvät puhtaina tuleville sukupolville ja voimme tarjota virkistäytymiskohteita kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. PSS ry:n Roope-palvelupisteiden olemassaolo ja huolto edistävät kestävää vesistöalueiden virkistyskäyttöä.

Näihin tavoitteisiin pääseminen edellyttää kuitenkin aktiivista toimintaa sekä valtion ja kuntien puolelta että meiltä jokaiselta. Yksilötasolla meidän on tiedettävä, miten luonnossa toimitaan kestävällä tavalla niin, että seuraavakin kävijä ja seuraavatkin sukupolvet pääsevät nauttimaan puhtaasta ja terveestä luonnosta. Tähän tavoitteeseen pääseminen edellyttää aktiivista ympäristökasvatustyötä.

Vuosi 2020

Vuosi 2020 on PSS ry:n 51. toimintavuosi. Tavoitteemme vuodelle 2020 liittyvät perusajatukseemme vesistöjemme säilyttämisestä tuleville sukupolville kehittämällä jatkuvasti tapoja, miten liikkua vesillä ympäristöä säästäen. Pyrimme vesistöjen roskaantumisen, kemikalisoitumisen ja rehevöitymisen vähentämiseen.

- PSS ry on mukana VTT:n Resurssikontti-hankkeessa, jossa kehitetään liikuteltavaa jätevedenkäsittely-yksikköä. Siinä pyritään ottamaan jätevesistä hyötykäyttöön niiden sisältämät hiili-, typpi- ja fosforiyhdisteet ja samalla tuottamaan puhdasta vettä. PSS ry toimittaa hankkeeseen lietettä kelluvista imutyhjennysasemistaan. PSS ry:n tavoitteena on, että tulevaisuudessa imutyhjennysasemien liete voitaisiin puhdistaan jo saaristo-olosuhteissa. Puhdistetun jäteveden voisi laskea vesistöön, jolloin lietteen kuljetustarve vähenisi. Lopputuotetta voitaisiin käyttää esimerkiksi maanparannusaineena paikallisesti.
- PSS ry pyrkii jatkuvasti laajentamaan veneiden käymäläjätteiden tyhjennysverkostoaan. PSS ry:n imutyhjennysasemat sijoitetaan aina veneilyreittien kannalta keskeisiin kohteisiin, joissa ei muuten septityhjennystä olisi. Kattavalla imutyhjennysverkostolla on merkittävä vaikutus erityisesti paikallisesti rehevöitymisen vähentämiseksi.
- Olemme aktiivisesti kehittämässä biojätteen keräystä saaristokohteissa, esimerkkeinä Saaristomereltä Örö, Seili, Trunsö, Gullkrona, Bödo ja Pohjanlahdelta Tankar ja Mässkär. PSS ry on aloittanut myös muovinkeräyskokeilun Saaristomerellä ja Pohjanlahdella paikallisten jätehuoltoyhtiöiden kanssa. Näitä lajittelukokeiluja jatketaan edelleen.
- Siisti Biitsi -ohjelma on käynnissä seitsemättä vuotta. Siisti Biitsin toiminta-aluetta pyritään laajentamaan Lappiin asti. Lisäksi kummikoulutoimintaa lisätään, ja koulut saavat käyttöönsä roskaantumiseen liittyvät opintosuunnitelmat suomeksi ja ruotsiksi. Siisti Biitsin puitteissa yhteistyötä tehdään Håll Sverige Rentin, Håll Norge Rentin, Håll Danmark Rentin, Landverndin (Islanti), Natur och Miljön (Ahvenanmaa), Ringrasin (Färsaaret), CSRin (Grönlanti) kanssa.
- Yhdistyksen uusi roskienkeruuvene Roska-Roope valmistui viime vuonna. Vene kerää roskia vedenpinnalta ja se soveltuu erityisen hyvin eri tapahtumissa käytettäväksi. Roska-Roope tulee ensi kaudellakin vierailemaan eri puolilla Suomea keräämässä roskia ja nostamaan esiin vesistöjen roskaantumisongelmaa.
- PSS ry haluaa tehdä tunnetuksi vaihtoehtoisia menetelmiä eliönestomaaleille veneen pohjien puhtaana pitämiseksi, jotta kemikaalirasitus Itämeressä sekä venesatamissa ja -telakoilla pienenisi. PSS ry toi viime vuonna uuden purjeveneillekin soveltuvan pohjapesurin Hankoon ja sen käyttöä pyritään lisäämään.

- Saimaan toiminta-alueelle valmistuu kaudeksi 2020 uusi huoltoalus. Uusi alus on toinen kahdesta alueelle suunnitellusta aluksesta. (Eduskunta myönsi vuonna 2018 lisätalousarviossaan 500 000 euroa Saimaan kaluston uusimiseen). Maantieteellisesti laajan alueen retkisatamien laadukas huoltaminen vaatii kaluston päivittämistä.

Valtion tuki on Pidä Saaristo Siistinä ry:n työlle ensiarvoisen tärkeää. Esitämme, että tukemme momentilta 35.10.65/*Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon* nousisi 500 000 euroon.

Nostoa perustelemme erityisesti sillä, että perustoimintamme (ympäristöhuolto, -kasvatus ja -viestintä sekä projektitoiminta) laajenee jatkuvasti. Yhdistys on myös tehnyt uusia aluevaltauksia, kuten rakennuttanut roskienkeruuvene Roska-Roopen, jolla on merkittävä rooli roskaantumiseen liittyvässä ympäristökasvatustyössä sekä konkreettisessa pintavesien puhdistustyössä. Lisäksi tekemämme kansallinen ja kansainvälinen asiantuntijatyö esimerkiksi Helcomissa ja muovidirektiivin parissa vaatii henkilöstöresursseja.